

Yılmaz Kurt - Muhammed Ceyhan, Osmanlı Paleografyası ve Osmanlı Diplomatikası*

Ertan ÜNLÜ**

Osmanlı sosyo-ekonomik tarihi, onomastik ve Osmanlıca üzerine araştırmaları bulunan Prof. Dr. Yılmaz Kurt'un Arş. Gör. Muhammed Ceyhan'la birlikte hazırladığı *Osmanlı Paleografyası ve Osmanlı Diplomatikası* isimli kitap Akçağ yayınları arasından çıkmıştır. Tarih bölümü öğrencilerine ve tarihi kaynağından öğrenmek isteyenlere Osmanlı el yazısını kolay bir şekilde öğretmek amacıyla hazırlanmış olan bu Kitap içindekiler, önsöz, üç bölüm ve kaynakçadan oluşmaktadır.

Osmanlı Paleografyası (s. 9-14) başlıklı ilk bölümde Osmanlı paleografyası ve Osmanlı yazı çeşitleri hakkında kısa bir bilgiden sonra çeşitli arşiv belgelerinden alınmış olan farklı yazı türleriyle yazılmış kelime örnekleri okunuşlarıyla birlikte verilmiştir.

Osmanlı Diplomatikası (s. 15-22) başlığını taşıyan ikinci bölümde ise diplomatik ilminin ortaya çıkışındaki etmenler, bu konuda yapılmış çalışmalar, Osmanlı diplomatik ilminin gelişimi ve Osmanlı diplomatiği ile ilgili yapılmış çalışmalar anlatılmıştır. Ayrıca Osmanlı diplomatikasında yer alan adâletnâme, ahidnâme, arzuhal, berat, ferman, hüccet, kânunnâme vb. gibi deyimler ve terimler açıklanmıştır.

Osmanlı Belgeleri (s. 23-298) başlıklı üçüncü bölüm nesih, rik'a, ta'lik, dîvânî ve siyakat yazı türüyle kaleme alınmış çeşitli belgelerin bulunduğu beş kısımdan oluşmaktadır. Her kısımda ilgili yazı türü, belgenin üretildiği kaynaklar ve belgenin üretilme şekli konusunda özet bilgi verilmiştir. Ardından her belge türü için en az bir örnek belge yeni yazıya aktarılmış ve

* Yılmaz Kurt - Muhammed Ceyhan, *Osmanlı Paleografyası ve Osmanlı Diplomatikası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2012, 300 s.

** Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, email: eunlu@ankara.edu.tr

belge içinde geçen bazı kelime örnekleri okunuşları ile birlikte verilmiştir. Ayrıca her kısmın sonunda ilgili yazı türüyle yazılmış çeşitli belge örnekleri bulunmaktadır.

Nesih Yazı ile Yazılan Belge Türleri (s. 24-59) başlıklı ilk kısımda *nesih* yazı ile kaleme alınmış, *kânûnnâme*, *i'lâm*, *ma'rûz* gibi belgelerin yanı sıra yine bu yazı türüyle kaleme alınmış el yazması kitaplardan da örnekler yer almaktadır.

İkinci kısım olan *Rik'a Yazı İle Yazılan Belge Türleri* (s. 60-175) kısmında ise *arîza*, *arzuhal*, *emirnâme-i sâmi*, *ilmühaber*, *kâ'ime*, *ma'rûz*, *mazbata*, *mektûb*, *şukka*, *tahrîrât*, *takrîr*, *tezkire*, *terike* ve *sened* gibi *rik'a* yazı ile yazılmış değişik belge türlerinden örnekler bulunmaktadır.

Ta'lik Yazı İle Yazılan Belge Türleri (s. 176-206) başlığını taşıyan üçüncü kısımda ise *şer'îye sicilleri* ve *mühimme defterlerinde* sıkça kullanılan *ta'lik* yazı ile yazılmış *hüccet*, *arîza*, *ma'rûz*, *mürâsele* gibi belge türlerine yer verilmiştir.

Dîvânî Yazı İle Yazılan Belge Türleri (s. 207- 270) başlıklı dördüncü kısımda ise *ferman*, *berat*, *hüküm*, *buyuruldu*, *ilmühaber kâ'imesi* gibi *dîvânî* yazı ile yazılmış olan belge örnekleri vardır.

Son kısım olan *Siyakat Yazı ile Yazılan Belge Türleri* (s. 271-298) başlıklı kısımda ise *siyakat* ile yazılmış *tahrîr kayıtları*, *mülknâmeler* ve *kânûnnâme* örneklerine yer verilmiştir.

Sonuç olarak bir ders kitabı mahiyetinde hazırlanmış olan ve içinde *nesihten siyakata* beş yazı türü ile yazılmış çok sayıda arşiv belgesinin bulunduğu, ayrıca her belge türünden bir ya da birkaç belge örneğinin transkripsiyonunun yer aldığı bu kitap tarih öğrencileri ve tarihi kaynağından öğrenmek isteyen araştırmacılar için faydalı olacaktır.